

MELEK-CİN İLİŞKİSİ

Melekler, Allah dediği için mutlaka inanılması gerekenler listesindedir. O sebeple varlıklarına inanılır. Ancak pratik hayata etki eden yönleri yeterince ortaya konulmadığı için, meleklerin durumlarına muğlak bir bakış vardır ve acayip varlıklar olarak değerlendirilir.

Giriş

Başlık, “nereden çıktı şimdi bu ilişki!” tarzında eleştirel yaklaşımların kapısını aralıyor. Eğer, “Melekler Allah'ın seçtiği ve özel işler için görevlendirdiği varlıklardır” şeklinde olsaydı buna hiçbir itiraz söz konusu edilmezdi.

Bunun sebebi melek olarak isimlendirilen varlıkların; nitelikleri, görevleri, görev yapma biçimleri, yetkileri, iradeleri İslâm literatürü içinde herhangi bir şekilde fazlaca sorgulama konusu edilmediğindedir. Çünkü melekler, Allah dediği için mutlaka inanılması gerekenler listesindedir. O sebeple varlıklarına inanılır. Pratik hayata etki eden yönleri yeterince ortaya konulmadığı için olsa gerek, meleklerin durumlarına muğlak bir bakış vardır ve acayip varlıklar olarak değerlendirilir.

Bu çalışma; Melek konusunu biraz olsun aralayıp, rivayet ve hurafelerden tamamen bağımsız olarak sadece Kur'ân ayetleri çerçevesinde konuyu anlamaya çalışma gayretidir.

Arapça (م ل ك) kökünden gelen kelimeler ile kavram Kur'ân'da 206 kez geçer. İsim olarak Melek kullanımının yanı sıra; sahip, hakimiyeti altında bulunan (köle veya cariye), mülk, hükümdar, kral, güç, hükümlanlık gibi anlamlarda da geçer.

Meleklerle İnanmak

Müslümanlar için melekleri önemli kılan ve merkeze oturtan en dikkat çekici ayetler; Bakara 2/177 – 285 ve Nisâ 4/136'dır. Zira yüce yaratıcımız bu ayetlerde meleklerin varlığına iman etmeyi kendi varlığına iman etmekle yan yana koyarak, melekleri amentü olarak bilinen iman edilecek en temel şeyler arasında saymaktadır.

Kim Allah'a, meleklerine, elçilerine, Cebrail'e ve Mikail'e düşman olursa, Allah da o kâfirlere düşman olur. (Bakara 2/98)

İyilik, yüzünüzü doğu ve batı tarafına çevirmeniz değildir. İyilik; Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitaplara ve nebîlere inanıp güvenen kişinin yaptığıdır... (Bakara 2/177)

Bu elçi, Sahibinden (Rabbinden) kendine indirilen her şeye inanıp güvenmiştir, müminler de öyle! Her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve elçilerine inanıp güvenir. “O'nun elçileri arasında ayırım yapmayız.” derler. Şunu da derler: “Dinledik ve boyun eğdik! Bağışla bizi ey Sahibimiz (Rabbimiz)! Dönüp varılacak yer, Senin huzurundur.” (Bakara 2/285)

Kitaplara inanıp güvenin. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, elçilerini ve ahiret gününü görmezlik eder de kâfir olursa işte o, gerçekten iyice sapıtılmış demektir. (Nisâ 4/136)

Görsel Kaynağı 1: Author: CGP Grey. This file is licensed under the Creative Commons Attribution 2.0 Generic license. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:2005-06-01_-_United_Kingdom_-_England_-_London_-_Kew_Gardens_-_Devil_Statue_4887855756.jpg . Devil Statue in Kew Gardens, Richmond upon Thames, black and white Görsel Kaynağı 2: Author: Madison Berndt. This file is licensed under the Creative Commons Attribution 2.0 Generic license. <https://www.flickr.com/photos/madisonberndt/4803950411/> . Angel, Angel in one of the rooms at the Vatican. Not: İki farklı görsel birleştirilerek dekupe edilmiş ve renklerinde değişiklikler yapılmıştır.

Bu ayetler meleklerin varlığını bilip tanımanın sıradan bir önemi olmaktan öte, iman unsuru olarak temel bir değer taşıdığına da göstergesidir.

Meleklerle iman, sadece onların varlıklarına inanmak ile sınırlı bırakılamaz. Bilakis Allah'ın emri ile hareket eden bu varlıkların yaptığı işlere, getirdiklerine, yardımlarına güvenmek, söz konusu imanın asıl kapsamını oluşturmaktadır. Konuya ancak bu şekilde yaklaşılsa, meleklerle imanın pratik hayatta da bir karşılığı söz konusu edilebilecektir.

Meleklerin Yaradılışı

Allah (cc) yaratılış konusunda sıralamayı şu şekilde vermektedir.

1- Önce gökler ve yer yaratılmıştır.

مَا أَشْهَدْتُهُمْ خَلْقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا خَلْقَ أَنْفُسِهِمْ وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ عَضُدًا

Onlara (Meleklerle), göklerin ve yerin yaratılışını da kendi yaratılışlarını da göstermedim. Bu sapırtıcıları (iblis ve soyunu) iş gören olarak da tutmam. (Kehf 18/51)

2- Yer ve göklerin yaratılmasının ardından cânn (cinlerin atası) yaratılmıştır. Daha sonra da insan yaratılmıştır.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمِإٍ مَسْنُونٍ

Biz o insanı kurumuş, yıllanıp kokuşmuş kara balıktan yarattık. (Hicr 15/26)

وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ

Cânnı da daha önce zehirli ateşten yaratmıştık. (Hicr 15/27)

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمِإٍ مَسْنُونٍ

Bir gün Rabbin meleklerle demişti ki “Ben kurumuş, yıllanıp kokuşmuş kara balıktan bir beşer yaratacağım. (Hicr 15/28)

Yukarıdaki ayetler herhangi bir yorum gerektirmeden temel varlıkların yaratılış sıralamasını vermektedir. Buna göre sıralama şu şekildedir.

1- Gökler ve yer

2- Cânn

- Melek
- Cin
- İblis
- Şeytan
- Cin Şeytanları

3- İnsan

- Beşer
- İnsan Şeytanları

Bu sıralamada yer alan her bir unsurun arasında ne kadar süre geçtiği ayrı bir konudur. Ancak Cânn ile insan oluşumu arasında uzun bir sürenin geçmiş olması muhtemeldir. Bu süre zarfında cinlerin kendi aralarında bir düzenleri ve sistemleri olmalıdır. Zira iradeli varlıklar olarak belirtilmeleri, böyle olmasını zorunlu kılmaktadır. Yukarıdaki sıralamada **Cânn** başlığının altında anılan Melek, Cin, İblis, Şeytan ve Cin Şeytanları ile **İnsan** başlığı altında anılan Beşer ve İnsan Şeytanları Kur'an'da geçen tanımlardır. Bunlardan Şeytan, Cin Şeytanları ve İnsan Şeytanlarının Âdem'in ortaya çıkmasından sonra isimlendirildiğini görüyoruz.

Zira Âdem'in ortaya çıkışı ile melekler arasındaki iradeli varlıklardan birinin adının İblis olduğunu öğreniyoruz. İlgili sürecin Bakara Suresi 2/30 ayeti ile başlayan anlatımında, 34'üncü ayette ilk kez İblis ismi karşımıza geliyor. Hemen akabinde Âdem ve eşinin yaşadığı bahçeden bahsedildikten sonra 36'ıncı ayette İblis olarak tanıdığımız itirazcı melek bu sefer Şeytan olarak karşımıza çıkıyor. Cin şeytanları ve İnsan şeytanları tanımıyla ise En'am 6/112 ve Nas 114/6'ıncı ayetlerde muhatap olunmaktadır...

Cinlerin İradeli Varlıklar Olması

Yukarda geçen Kehf 18/51 ayetine göre; melek olarak adlandırılan varlıkların, cinlerin yaratılmasının hemen ardından içlerinden seçilerek görevlendirilmiş olduğunu anlıyoruz. Zira ayetin **"Bu saptırcıları iş gören olarak da tutmam"** bölümü cinlerin iradeli varlıklar olduğunun, sapma ve saptırma niteliklerinin bulunduğu göstermektedir.

Ayrıca şu ayetler de Cin topluluğunun bir inancı olduğunu ve yanlış yönlendirilebileceklerini ortaya koymaktadır.

وَأَنَّهُ كَانَ يَفْقَهُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا

Bizim akılsız da meğer Allah'a karşı gerçek dışı konuşmalar yapıyormuş. (Cin 72/4)

وَأَنَا ظَنُّنَا أَنَّ لَنَا تَقْوَالَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا

Biz sanıyorduk ki insanlar ve cinler, Allah'a karşı yalan söyleyemezler. (Cin 72/5)

Ayette geçen (كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا) "Bizim akılsız da..." ibaresinin muhatabının kendi içlerinden olan biri olduğu ve onun da İblis olduğu, aşağıda Kehf 18/50 ayetinde de görüleceği üzere açıktır. Cin 72/4 ve 5 ayetlerinden, İblis'in daha önce cinler arasında sözü dinlenir bir konumu olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Cinler; aşağıda da açıklanacağı üzere İblis'in durumu ve kendilerine yönelik Allah'ın vahyini öğrenme metodunda meydana gelen değişimi görüp yaşadktan sonra bu ifadeleri kullanmış olmalıydılar.

İblis'in Durumu

İblis'in durumu hakkında Allah şöyle buyurmaktadır:

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ أَفَتَسْبُدُونَهُ وَذَرَيْتَهُ أُولِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا

Bir gün meleklerle: "Âdem'e secde edin!" dedik. İblis'in dışındakiler hemen secdeye kapandılar. Halbuki o da o cinlerden idi ama Rabbinin emrinden çıktı. Şimdi onu ve soyunu, en yakınlarınız (velileriniz) olarak sizinle benim arama mı koyuyorsunuz? Hâlbuki o size düşmandır. Yanlışlar içinde olanların ne kötü tercihidir bu! (Kehf 18/50)

Yukarıdaki ayette de geçen (كَانَ مِنَ الْجِنَّ) o cinlerden idi ifadesi (İblis'in) daha önce başka bir gruba dahil olduğunun göstergesidir. Cinlerden olan İblis'in daha önce dahil olduğu grubun melekler olduğu ise zaten ayetin başlangıç cümlesidir.

Bu durumda İblis'in önceki melek vasfını yitirdiği ve adeta rütbesi sökülerek cinler arasındaki ilk haline döndürüldüğü anlaşılmaktadır. O halde şeytan olarak adlandırığımız ve insanları da saptırma kabiliyeti olan varlık, aslında insanlardan önce yaratılmış olan cinlerdendir.

Onlar da cennet ve cehennem için yaratılmış olup içlerinde iyileri ve kötülerini barındırmaktadırlar.

Cinlerin ve insanların çoğunu sanki Cehennem odunu olsunlar diye yetiştirdik. Onların da kalpleri vardır ama (gerçeği) kavramazlar, gözleri de vardır ama ilerisini görmezler, kulakları da vardır ama (söz) dinlemezler. Onlar en'âm (koyun, keçi, sığır ve deve) gibidirler. Aslında daha düşük seviyededirler. Onlar tam bir gaflet içindedirler. (A'râf 7/179)

Bizim içimizde iyiler de var, yanlış yapanlar da. Her birimiz ayrı ayrı yollardayız. (Cin 72/11)

İçimizden Allah'a teslim olanlar da var, yoldan çıkanlar da. Allah'a teslim olanlar olgunluk peşindedirler. (Cin 72/14)

Yanlış yapanlar ise Cehenneme odun olurlar.” (Cin 72/15)

Cinlerin İnsanlarla İlişkileri

Melekler her hareketlerini ancak Allah'ın emri ve izni ile gerçekleştirirler. İlgili ayet şöyledir:

Göklerde çok melek var ama onların şefaati işinize yaramaz. İşe yaraması için şefaatin, şirkten uzak kalmayı tercih etmiş bir kişi lehine, Allah'ın izni ve rızası ile olması gerekir. (Necm 53/26)

Allah'ın izni dışında meleklerin de cinlerle birlikte İblis'in de insanlarla ilişki/irtibat kurmaları yasaklanmıştır.

Melekler başıboş hareket etmedikleri ve bu yasağı delmedikleri sürece melek olarak görevlerini yerine getirebilirler. Aksi halde buldukları konumu kaybedeceklerini yakinen bilmektedirler. İblis'in durumu onlar için canlı bir örnektir.

İblis'in melek konumunu kaybettikten sonra cinlerden bir varlık olarak insanlarla ilişki kurabiliyor olması da Allah'ın izniyledir. Aşağıdaki ayetler, alınan bu izni ve mahiyetini açıklamaktadır.

(İblis) Dedi ki “Rabbim! Bunların tekrar dirilecekleri güne kadar bana süre ver.” / (Allah) Dedi ki “Sen kendisine süre verilenlerdensin.” (Hicr 15/36-37)

Dedi ki “Sahibim, yeniden diriltilecekleri güne kadar bana süre ver; öldürme.” “Sen, süre verilenlerdensin, O belli gün gelinceye kadar bekletileceksin.” “Öyleyse senin gücüne yemin olsun ki onların hepsini hayallere daldıracağım. Sana kul olanlara, onlardan samimi olanlara bir şey yapamam” dedi. (Sâd 38/79-80-81-82-83)

Alınan bu izinden sonra İblis'in ve cinlerin insanlarla ilişkileri başlamıştır. İblis'in, şeytan olarak anılması da bu iznin alınmasıyla başlıyor olmalıdır. Aksi halde herhangi bir Cânn'ın bahçede yaşıyor olan Âdem ve eşine ulaşması söz konusu olamazdı.

Meleklerle “Âdem'e secde edin!” dediğimizde hemen secdeye kapandılar ama İblis öyle yapmadı, büyüklükten direndi ve kâfirlerden oldu.

Dedik ki: “Âdem! Sen eşinle birlikte şu bahçeye yerleş; beğendiğiniz yerden çekinmeden yiyin ama şu ağaca yaklaşmayın, yoksa yanlıştır yapmış olursunuz”.

Sonra **Şeytan**, o ağaç yüzünden ayaklarını kaydırda onları buldukları yerden çıkardı. Onlara şöyle dedik: “İnin oradan! Biriniz diğerinin hakkına göz dikecek. Sizin için bu topraklarda yerleşecek yer ve bir süreye kadar geçineceğiniz şeyler bulunacaktır”. (Bakara 2/34-35-36)

Yukarıdaki sıralı anlatımda İblis'in aniden Şeytan olarak anılması dikkat çekicidir.

Kur'an; Cânn türü varlıklar ile insan türü arasındaki ilişkiler konusunda detaylı bilgiler verir.¹

Kesilirken, sırf fasıklık olsun diye, Allah'ın adının anılmadığı kesin ise o hayvanlardan yemeyin. Şeytanlar dostlarına, (bu gibi konularda) sizinle (inanlanlarla) mücadele etmelerini fısıldarlar. Onlara uyarmanız kesinlikle müşrik olursunuz. (En'âm 6/121)

Saptırma konusunda şeytanın, kadın ve erkek ayrımı yapmayacağı da ortadadır. Ancak çeşitli uydurma hadis ve hurafeler ile desteklenen ve geleneksel olarak da benimsenen; “kadın şeytandır” anlayışına karşı Kur'an tam tersi bir yaklaşım sergiler.

Aslında insanlardan bazı erkekler, cinlerden bazı erkeklere sığınıyor; bu da onların azgınlıklarını artırıyor. (Cin 72/6)

Allah (cc) cinlerin ve insanların birbirlerine kul olmasını da kesinlikle reddeder.² Ancak insanların birçoğu cinlere kul olmuşlardır.

Cinleri Allah'ın ortakları saydılar; oysa cinleri O yaratmıştır. Allah'ın oğulları ve kızları var diye bilgisizce kestirip attılar. O, onların tanımlamalarından uzak ve yücedir. (En'âm 6/100)

Onların hepsini bir araya getirdiği gün Allah, meleklerle diyecek ki: “Bunlar size mi kulluk ediyorlardı?” / Melekler: “Biz sana içten boyun eğimiz, dostumuz onlar değil, sensin. Onlar bize değil, görünmez varlıklara kulluk ediyor, çoğu onlara inanıyordu” derler. (Sebe 34/40)

Allah; kulluk görevi için yarattığı varlıkların (cinler ve insanlar), kendi içlerinden çıkan ve Allah'ın seçip görevlendirdiği melekleri ve nebileri rabler edinmesine şiddetle karşı çıkar. Buna rağmen onlar; elçilik vazifesi ile yükümlü olan ve bu yükümlülükleri ile de imtihan olunan Meleklerle ve Nebilere çeşitli olağanüstülükler atfederler. Oysa üstünlük meleklerle ve nebilerine değil Allah'a aittir.

Melekleri ve nebileri rabler edinmenizi de isteyemez. Siz Allah'a teslim olduktan sonra, ayetleri görmemenizi mi isteyecek? (Âl-i İmrân 3/80)

Kur'an'dan bu örnekler çoğaltılabilir.

1 Bkz.; Kitap ve Hikmet – Sayı 18; Sh.22; Şeytan ve Faiz İlişkisi – Hasan Mustafa Arslan.

2 Bkz.; Süleymaniye Vakfı Meali; Zariyat 51/56 - <http://www.suleymaniyevakfimeali.com/Meal/Zariyat.htm#56>.

Meleklerin Cinsiyeti

İnsanların bir kısmı (hatta buna çoğunlukta diyebiliriz) meleklerle dişilik vasfını yakıştırır. Bir kısmı ise bununla da kalmayıp iddialarını, dişi saydıkları bu varlıkların soy olarak (haşa) Allah'ın kızları olduklarını söylemeye kadar vardırımlardır. Bu anlayış Allah (cc) tarafından şiddetle yerilerek hesabının sorulacağı açıkça belirtilmiştir.

وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمَنِ إِنَّا أَشْهَدُوا خَلَقَهُمْ سَكُنْتُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ

Rahman'ın kulları olan meleklerin hepsini dişi yaptılar. Yarattılışlarına şahit miydiler Şahitlikleri yazılacak ve bunun hesabı sorulacaktır. (Zuhur 43/19)

Geçmişin mitolojik tasavvurlarının etkisiyle olsa gerek Hristiyanların da özellikle melekleri kanatlı ve dişi olarak resmetmeleri pratikte insanların birçoğunda tanrıçalara olan ilgiyi artırmıştır.

إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِي إِلَّا إِنَّا وَإِنْ يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا

Onların Allah'tan önce yardıma çağırdıkları sadece dişilerdir. Aslında yardıma çağırdıkları sadece hayırsız şeytandır. (Nisâ 4/117)

Allah melekleri dişi olarak niteleyip onlara kız isimleri takanları ahiret gününe inanmayanlar olarak niteler.

Ahirete inanmayanlar meleklerle hep kız ismi takarlar. (Necm 53/27)

Burada insanlar tarafından; iş görmekten daha çok süs gibi düşünülen dişiler ile melekler arasında irtibat kurulması dikkat çekicidir. Melekler gerçekte hem bu dünyada hem de ahiret yaşamında önemli görevler üstlenen ve üstlenecek olan varlıklardır. Dolayısıyla Allah'ın (cc) bu ayette kalkış gününe veya hesap gününe değil de sonsuza gidecek olan Ahirete vurgu yapmış olması dikkat çekicidir.

Kur'an'da, İbrahim'e ve Lut'a gelen meleklerin³ erkek olduklarını biliyoruz. Ayrıca Yusuf da bir meleğe ben-

zetilmiştir.⁴ Tüm bunlar insanların melekleri erkek ve dişiler olarak tanımladıklarının göstergesidir.

Cinleri Allah'ın ortakları saydılar; oysa cinleri O yaratmıştır. Allah'ın oğulları ve kızları var diye bilgisizce kestirip attılar. O, onların tanımlamalarından uzak ve yücedir. (En'âm 6/100)

Meleklerin Elçiliği

Cinleri ve insanları, kulluğu sadece bana yapınlar diye yarattım. (Zâriyât 51/56)

Cinler de insanlar gibi imtihana tâbi varlıklardır. Cinlerin de Allah'a teslim olanları ve yoldan çıkanları vardır.⁵ Bu durum onları bağlayan birtakım kuralların olmasını ve onlara has bilgilerin kendilerine iletilmiş olmasını gerektirir. Yani cinler de imtihan olacakları şeyler ile ilgili bilgiye sahip olmalı ve onlara da elçiler gönderilmiş olmalıdır. Kural olarak Allah elçilerini, yarattıklarının cinsi arasından seçmektedir. İlgili ayet şu şekildedir:

De ki "Yeryüzüne yerleşip dolaşanlar melekler olsaydı, onlara elçi olarak elbette gökten bir melek gönderirdik." (İsrâ 17/95)

Allah (cc) Cinlere de yukarıdaki kural gereği kendi içlerinden elçiler göndermiştir.

Ey cinler ve insanlar! Sizden olan kimseler size elçi olarak gelmediler mi? Onlar size ayetlerimi anlatıyor ve bugün karşınıza çıkan şeyler konusunda sizi uyarıyorlardı, değil mi?" Diyeceklerdir ki "Aleyhi-

Allah melekleri dişi olarak niteleyip onlara kız isimleri takanları ahiret gününe inanmayanlar olarak niteler.

3 Bkz.; Hud 11/69-83.

4 Bkz.; Yusuf 12/31.

5 Bkz. Süleymaniye Vakfı Meali; Cin 72/14 - <http://www.suleymaniyevakfimeali.com/Meal/Cin.htm#14>.

mize de olsa biz buna şahidiz.” Dünya yaşayışı onları pek aldatmıştı. Kendi kâfirliklerine bizzat kendileri şahitlik ettiler. (En'âm 6/130)

Allah'ın cinlere gönderdiği elçilerin de⁶ seçilmiş⁷ ve güvenilir⁸ olması gerekir.

İblis'in, insanlar üzerindeki saptırma yetkisini kendi topluluğu içinde de sürdürdüğü ve taraftarlarının olduğunu biliyoruz. İblisin saptırdığı insanlar da kendi aralarında birbirlerini saptırmaktadır.

Her nebiye insan ve cin şeytanlarından, tıpkı bunlar gibi düşmanlar oluşturmuşuzdur. Bu, yaldızlı sözler fısıldayarak birbirlerini aldatmaları içindir. Rabbinin tercihi farklı olsaydı (zorlayıcı bir düzen kursaydı) bunu yapamazlardı. Onları uydurduklarıyla baş başa bırak. (En'âm 6/112)

Yaratılan varlıklar ile ilgili bölümde; insandan önce yaratılmış olan Cânn'in soyunun bir şekilde uyarılması ve kulluk edecekleri Allah'a karşı görevlerinin kendilerine indirilmesi gerektiği belirtilmişti. Bu iş mutlaka güvenilir bir elçi aracılığı ile olmalıdır.

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

Allah'tan başka ilah olmadığına Allah, **melekler** ve doğruluktan şaşmayan bilgi sahipleri şahittir. Evet, O'ndan başka ilah yoktur. Daima üstün olan, bütün kararları doğru olan O'dur. (Âl-i İmrân 3/18)

Allah (cc) ayette Melek sıfatını kazanan varlıkları, Allah'tan başka ilah olmaması konusunda **şahitler arasında ilk olarak** belirtmiştir. Onlar da bu güvene layık bir teslimiyet içinde olmaya devam etmektedirler. Allah tam bir teslimiyet içinde olan bu varlıklar arasından da elçiler seçip görevlendirmiştir.

Allah, meleklerden elçiler seçer; insanlardan da seçer. Allah dinler ve görür. (Hac 22/75)

6 Bkz.; Ahkaf 46/29-30.

7 Bkz. Süleymaniye Vakfı Meali; Hacc 22/75 - <http://www.suleymaniyevakfimeali.com/Meal/Hac.htm#75>.

8 Bkz. Süleymaniye Vakfı Meali; Tekvir 81/19-21 - <http://www.suleymaniyevakfimeali.com/Meal/Tekvir.htm#19>
Şuara 26/93 - <http://www.suleymaniyevakfimeali.com/Meal/Şuara.htm#93>.

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Yaptığı her şeyi güzel yapmak Allah'a mahsustur. Gökleri ve yeri yaratan, ikişer, üçer, dörder kanatlı melekleri elçi olarak görevlendiren, kendi tercihinin göre yaratışta artırma yapan odur. Doğrusu Allah, her şeye bir ölçü koymuştur. (Fâtır 35/1)

Melekler arasında Cebrail'in ayrı bir önemi vardır. Ona Allah tarafından tanınan en önemli özellik, güvenilir yani emîn bir elçi olmasıdır.

مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ

Orada saygı gören, güvenilir elçi Cebrail'in sözüdür. (Tekvîr 81/21)

نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ

Onu **güvenilir** Ruh (Cebrail) indirmiştir. (Şu'arâ 26/193)

Cebrail'in emîn olma vasfını, cinler arasından seçilip ilk yaradılıştan itibaren defalarca denenerek kazandığının düşünülmesinin önünde bir engel yoktur. Şu ayet bunu açıklar.

وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَاقِقِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَأُفْصِي بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

Göreceksin ki melekler arş'ın çevresini kuşatmışlar, Rablerinin her şeyi güzel yapmasına karşılık O'na boyun eğmişlerdir. **Onların arasında da doğru bir yargılama yapılmıştır.** Şöyle denir: “Her şeyi güzel yapan yalnız Allah'tır. O, tüm varlıkların Sahibidir.” (Zümer 39/75)

Allah'ın Meleklerle Konuşması

Allah melekler ile iletişimi vahiy yöntemi ile gerçekleştirmektedir.

O gün meleklerle de şunu vahiy ediyordu: “Ben sizinle beraberim, kâfirlerin yüreklerine korku salacağım. Siz de müminleri cesaretlendirin. Öyleyse (ey müminler!) onların boyunlarının üstüne ve parmak uçlarına vurun” (Enfâl 8/12)

Ayrıca Meleklerin her birinin makamları da söz konusudur. Cinler kendilerinden olan meleklerin “Makam-ı Malum” denilen bu makamları ile övünürler.

وَمَا مِمَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَعْلُومٌ

Bizden her birinin belli bir makamı vardır. (Sâffât 37/164)

Allah (cc), İblis'in yoldan çıkmasından önce cinlerin de Mele-î alâ'ya çıkıp bu yüce meclisi dinlediklerini haber veriyor.

Hâlbuki biz orada bazı yerlere oturur, (yüce meclisi) dinlerdik. Şimdi orayı kim dinlese kendini gözleyen bir ateş parçasıyla karşılaşılıyor. (Cin 72/9)

Cebrail'in emîn olma vasfını, cinler arasından seçilip ilk yaradılıştan itibaren defalarca denenerak kazandığının düşünülmesinin önünde bir engel yoktur.

Onu, her hayırsız şeytana karşı da koruduk. / Onlar Mele-i A'lâ'yı (büyük meleklerin toplantısını) dinleyemez; her taraftan taşlanırlar. / Hep kovulurlar. Azap yakalarını bırakmaz. / Onlardan kim bilgi hırsızlığı yaparsa, delici bir ateş parçası hemen onun peşine düşer. (Sâffât 37/7-10)

Kur'ân'ı şeytanlar indirmedir. / Bu onların yapabileceği bir iş değildir; buna güçleri de yetmez. / Onlar, onları dinlemekten engellenmişlerdir. (Şu'arâ 26/210-212)

Bu bildirilen ayetlerden şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır. Allah'tan vahiy ile gelen bilgiler Mele-i A'lâ denilen, makam sahibi büyük meleklerin oluşturduğu mecliste konuşulup gerekli görevlendirmeler Allah'ın izni ile yapılmaktadır. Âdem yaratılmadan önce cinlerin kâfir olmayanlarından bazıları bu meclise yaklaşip gerekli uyarıları almaktaydılar. İblis'in Allah'ın emrine karşı gelip kâfirler arasına katılarak⁹ makamını kaybetmesi sonucu, Allah'ın beşer ile ilişkiler hususunda getirdiği yeni durum, cinlerin vahiy alma yönteminde değişikliğe sebep oldu.

Meleklerin insanlarla ilişkilerinin Allah'ın iznine tâbi olduğunu biliyoruz. Ancak melek konumundan Cinler safına indirilen İblis'in ve soyunun kalkış (kıyamet) gününe kadar insanlarla ilişki kurma iznini almış olması, vahiy bilgisine insanlara ulaştırılmadan önce ulaşmasının engellenmesini gerekli kılmıştır.

O sebeple cinler bundan sonra, kendilerini de ilgilen-diren vahiy bilgisini ancak beşer olan Nebîlere ulaştırıldığı sırada dinleyebilmişlerdir.

Şu ayetler cinlerin vahiy bilgisine erişmek için oluşan bu yeni durumu ortaya koyar.

وَإِذْ صَرَّفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنصُتُوا فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ مُّندِرِينَ

Bir gün, cinlerden birkaçını Kur'ân'ı dinlesinler diye sana yönlendirmiştik. Onu dinlerken birbirlerine: “Susun” dediler. Okuma bitince uyarılmak için topluluklarına geri döndüler. (Ahkâf 46/29)

9 Bkz.; Bakara 2/34.

“Ey Halkımız! Musa’dan sonra indirilmiş bir kitap dinledik. Kendinden önceki kitapları da tasdik ediyor. Gerçekleri ve doğru yolu gösteriyor.” (Ahkâf 46/30)

Cin Şeytanların ve insan şeytanların¹⁰ hem Mele-î Alâ’yı hem de vahiy anını dinlemeleri olanaksızlaştırılmıştır.¹¹ Her şekilde kovulurlar. Cebrail’den Nebî’ye vahiy sırasında, meleklerden oluşan kortej ile bir koruma alanı oluşturduğunu biliyoruz.¹² İnsan ve cin şeytanlarının buraya yaklaştırılmadığı açıktır. Ancak ayette bahsedilen cinlerden sadece bir grubun bunlardan müstesna kılındığı anlaşılmaktadır. Cinlerden nezir/uyarıcı tayin edilen bu grubun vahyi, vahyin Beşer Nebî’ye ulaştığı sırada meleklerden alıyor olması önemlidir. Zira aksi halde onlar içinde vahyin kaynağından alınmış olması tartışmalı hale gelecektir. Bu durumda tıpkı Nebî’lerin vahyi almaya hazır hale getirildiği gibi bu nezir olan cinlerinde; aktarılan vahyi can kulağı ile dinlemeleri ve vahyi eksiksiz olarak kendi topluluklarına ulaştırabilmek için Allah tarafından belirlenmiş oldukları, onların da aynı Nebî gibi (özellikle kavrayış açısından) bazı niteliklere sahip kılınmış olduklarının göstergesidir.

Meleklerin Yardımı

Allah insanlara Melekleri ile de yardım eder destek verir.

Karanlıklardan aydınlığa çıkasınız diye Allah ve melekleri size destek vermektedir. Onun müminlere iyiliği boldur. (Ahzab 33/43)

Ancak insanların yardım isteme konusundaki fütursuzlukları Allah’ın gazabını da celb etmektedir. Oysaki meleklerin insanlara yardım etmesi konusu ayetlerde birçok kez vurgulanmıştır.

Göklerde çok melek var ama onların yardımı (şefaati) işinize yaramaz. İşe yaraması için yardımın (şefaatin), şirkten uzak kalmayı tercih etmiş bir kişi lehine,

¹⁰ Bkz.; En’âm 6/112; Nas 114/6.

¹¹ Bkz.; Saffat 37/7-8-9-10; Şuara 26/210-211-212.

¹² Bkz.; Cin 72/27.

Genellikle melekler aracılığı ile hesap gününde (din gününde) olması beklenen ilahî yardımların (şefaatin) bu dünyada olması gerekir.

Allah’ın izni ve rızası ile olması gerekir. (Necm 53/26)

Meleklerin getirdiğine ve yardımlarına inanıp güvenmek aslında Allah’ın gönderdiğine itimat etmek anlamına gelmektedir. Müslümanlar da dâhil olmak üzere insanlar bu noktada doğru bir duruş sergileyememişlerdir. Ya da nasılsa yardım ediliyor veya edilecektir beklentisi ile ataleti tercih etmişlerdir.

O gün müminlere şöyle diyordun: “Allah’ın inen üç bin melekle yardım etmesi size yetmez mi?” / Yeter tabii. Ama koruma tedbirlerinizi alarak sabırlı davranırsanız, onlar da bu hırsla üzerinize gelirlerse Rabbiniz (Sahibiniz) size, onların peşlerini bırakmayan beş bin melekle destek verecektir. (Âl-i İmrân 3/125)

Ayetler doğru işler yapanların destekleneceklerine dair açıkça söz vermektedir.

Sonuç

Allah’ın beşer olan Nebî’lerine indirdiği kitapları, cinleri de ilgilendirmektedir. Allah’ın güvenilir kıldığı elçisi Cebrail ile güvenilir şekilde, güvenilir Nebîlerine indirdiği kitaplar; kulluk vazifesini Allah’a yapacak olan cinlere, kendilerinden olan elçiler aracılığı ile yapılacak tebliği de kapsamaktadır.

De ki “Bana şunlar vahyedildi: Cinlerin bir kısmı beni dinlemiş ve şöyle demişler: Biz hayranlık uyandıran bir Kur’ân (bir söz kümesi), dinledik. (Cin 72/1)

“Ey Halkımız! Musa’dan sonra indirilmiş bir kitap dinledik. Kendinden önceki kitapları da tasdik edi-

yor. Gerçekleri ve doğru yolu gösteriyor.” (Ahkâf 46/30)

Ayrıca Kur’ân’da birçok ayetin cinlere de uyarılarda bulunduğunu görüyoruz. Rahman suresi bunun bir örneğidir.

O insanı çanak çömlek gibi kurumuş balçıktan yarattı. / Cânnı da ateşli bir karışımından yaratmıştı. / (Ey insanlar ve cinler) Bu durumda Rabbinizin hangi nimeti karşısında yalan söyleyebilirsiniz? (Rahmân 55/14-15-16)

Kur’ân’da bunlar gibi insanları da cinleri de kulluk vazifeleri konusunda ilgilendiren daha pek çok ayetin var olması gerekmektedir. Kur’ân’ı anlamak için gerçekleştirilen çabalar çerçevesinde, bazı kavramların içine cin topluluklarını da dâhil ederek çalışmak çok daha ufuk açıcı olacaktır.

Böylesi bir düşünme biçimi; insanları en fazla meşgul eden şeytanın da insanlara yardım etme olanağı bulu-

nan meleklerin de daha iyi anlaşılmasına zemin oluşturacaktır.

Genellikle melekler aracılığı ile hesap gününde (din gününde) olması beklenen ilahî yardımların (şefaatin) bu dünyada olması gerekir. Zira hesap gününde hiç kimse ağzını açamayacaktır. Konuşma izni verilecek olanlar ise sadece doğruyu söyleyecektir.¹³

Melek, cin ve şeytan olarak tanımlanan varlıkları daha iyi kavramak için konu üzerinde çok fazla çalışma yapmak gerekiyor. Bu çalışmalar; iman edilmesi gereken temel unsurların pratik hayattaki karşılığını ortaya çıkararak yeryüzünde iyilik ve başarıların elde edilmesi yöntemlerini geliştireceği gibi Süleyman (as)’a verilen derin ilim ve zenginliği günümüz insanı için de erişilebilir kılacaktır. Bunu ancak, ona tam teslim olanlar umabilirler.

¹³ Bkz.; Nebe 78/38 Ruhların ve meleklerin saflar halinde ayağa kalkacağı gün, Rahman’ın izin verdikleri dışında kimse konuşamaz; konuşan da doğruyu söyler.

www.suleymaniyevakfi.com
0212 513 00 93

